

Табака Ірина Анатоліївна
Студентка факультету фінансів та обліку
Західноукраїнського національного університету
Філіпчук Ольга Володимирівна
Консультант загального відділу Волинської обласної ради

ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Належне функціонування органів місцевого самоврядування і виконання усіх покладених на них завдань та функцій матимуть місце лише тоді, коли у їх розпорядженні буде наявний достатній обсяг фінансових ресурсів. Варто відзначити, що місцем концентрації фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування, а отже, фінансовою основою їх діяльності є саме місцевий бюджет. Місцеві бюджети займають важливе місце у бюджетній системі, а також одне із центральних місць в економічній системі держави. вони є найчисленнішою ланкою її бюджетної системи [1]. відповідно до бюджетного кодексу України, місцеві бюджети – обласні, районні бюджети та бюджети місцевого самоврядування [2]. Бюджети місцевого самоврядування – бюджети територіальних громад сіл, їх об'єднань, селищ, міст (у тому числі районів у містах), бюджети об'єднаних територіальних громад, що створюються згідно із законом та перспективним планом формування територій громад [2]. Майже всі країни, в яких функціонувала командна економіка, прийшли до розуміння того, що загальний рівень діяльності державного сектора має бути скорочений з одночасним посиленням місцевого самоврядування як одного з вирішальних інститутів демократії [3, с. 165]. Проблема недостатності фінансових ресурсів в органах місцевого самоврядування та нестабільність їхніх дохідних джерел нині набула загальнодержавної ваги [4, с. 67]. Місцеві фінансові ресурси – це сукупність фондів коштів, що формують у процесі розподілу ВВП і спрямовують на економічний і соціальний розвиток адміністративно-територіальних одиниць [5, с. 51]. Джерелом фінансових ресурсів незалежно від рівня їхнього

формування та використання завжди є валовий внутрішній продукт країни як вартість усіх створених у суспільстві благ за певний період. Провідне місце у складі фінансових ресурсів займають доходи місцевих бюджетів [6, с. 79–80]. Доходи бюджету – це кошти, що надходять у постійне користування на безповоротній основі. вони забезпечують стабільність бюджету і фінансування його видатків [6, с. 47]. Система формування доходів місцевих бюджетів – це сукупність грошово-економічних відносин суспільства, що забезпечують формування, розподіл і використання фінансових ресурсів на регіональному рівні та оптимальний, ефективний розвиток регіонів за результатами діяльності місцевих органів влади за умов децентралізованого управління. Доходи місцевих бюджетів є мотивуючим інструментом розвитку країни у цілому та фінансовою основою місцевого самоврядування, тобто це не лише процес акумуляції фінансових ресурсів суспільства, які мобілізуються на відповідній території, а й важливий інструмент елімінації фінансово-економічних ризиків розвитку країни, що особливо актуально в умовах сучасної кризи [6, с. 47]. Формування доходів місцевих бюджетів, повноваження та відповідні функції учасників бюджетного процесу на місцевому рівні регламентуються відповідною законодавчою базою. згідно з бюджетним кодексом України, до базових нормативних актів належать: конституція України; Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні»; Бюджетний кодекс України; Податковий кодекс України; щорічні закони України про державний бюджет України; нормативно-правові акти кабінету Міністрів України; нормативно-правові акти органів виконавчої влади; рішення про місцевий бюджет; інші закони, що регулюють бюджетні відносини [2]. Бюджетний кодекс України закріпив на стабільній основі перелік доходів місцевого бюджету і постійні відсотки їхнього розмежування між різними видами бюджетів.

В Україні спостерігається високий рівень централізації бюджетних коштів, що абсолютно суперечить взятому курсу на децентралізацію. незважаючи на те що доходи місцевих бюджетів зросли, замість підвищення ролі місцевих бюджетів відбулося підвищення ролі державного бюджету.

Реформи, які перманентно відбуваються в бюджетній сфері держави, не розв'язують головної проблеми – надання реальної самостійності місцевим бюджетам [7, с. 33].

Місцеве оподаткування є частиною системи оподаткування, на яку покладена надзвичайно важлива роль. завдяки місцевим податкам здійснюється фінансування діяльності органів місцевого самоврядування та забезпечується належне виконання покладених на них економічних, соціальних та регулюючих функцій. Принаймні таку роль місцеві податки виконують у розвинених країнах [8, с. 92].

Для України необхідним є не лише вдосконалення системи міжбюджетних відносин, але й усвідомлення того, що вся система бюджетних відносин повинна орієнтуватися на реалізацію сукупності інтересів держави, бізнесу та громадянина [9, с. 259–260]. Основним напрямом розв'язання проблем місцевого самоврядування в Україні вважається створення самодостатніх територіальних громад. цього можна досягти в результаті вдосконалення системи територіальної організації виконавчої влади та місцевого самоврядування, проведення реформи адміністративно-територіального устрою, що має супроводжуватися зміцненням територіальних громад, продовженням бюджетної реформи та доведенням її до базового рівня – бюджетів сіл, селищ, міст районного значення [9, с. 377]. необхідно чітко усвідомлювати, що розгортання бюджетної реформи у напрямі поглиблення фіскальної децентралізації суттєво гальмуватиме наявний адміністративно-територіальний устрій. здійснення фінансового вирівнювання буде ефективним лише за умови широкомасштабного його реформування. найдоцільнішим вважається укрупнення адміністративно-територіальних одиниць з урахуванням низки чинників, серед яких головним повинен бути фінансово-податковий [9, с. 381]

Отже, у результаті проведеного дослідження виявлено, що в Україні гостро постає проблема з високим рівнем концентрації бюджетних ресурсів на центральному рівні, а також недиверсифікованістю дохідних джерел місцевих бюджетів. Структура доходів місцевих бюджетів свідчить, що недостатнім є

обсяг коштів, для того щоб повною мірою забезпечити самостійність відповідних бюджетів. Така ситуація суперечить наближенню до реалізації такої цілі, як децентралізація, що нині є ключовим вектором розвитку для бюджетної системи України.

Список використаних джерел:

1. Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України URL: <http://minfin.gov.ua>
2. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
3. Бойко Є.О., Сапонько Є.В. Можливості застосування зарубіжного досвіду формування місцевих бюджетів в Україні. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2014. № 2. с. 163–167.
4. Полинюк Н.І. Механізм формування фінансових ресурсів місцевих органів управління в умовах демократизації суспільства. *Економічний аналіз*. 2016. № 1. т. 26. с. 65–72.
5. Євдокімова М.О. Місцеві фінанси : [навч. посіб.] Х. : ХНУ ім. В.В. Докучаєва, 2014. 343 с.
6. Кульчицький М.і. Місцеві фінанси : навч. посіб. / М.і. кульчицький ; вид. 2-е, перероб. та доп. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2013. 420 с.
7. Тарангул Л.Л., Коляда Т.А. особливості формування міжбюджетних фінансових потоків у умовах запровадження в Україні бюджетної децентралізації. *Фінанси України*. 2015. № 3. с. 30–44.
8. Калустян Я.В. Фінансування розвитку міст за рахунок податків: європейський досвід. *схід*. № 6(126). с. 91–94.
9. Кульчицький М.І. Міжбюджетні відносини в економічній системі України : дис. ... док. екон. наук : спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» / М.І. Кульчицький, 2016. 475 с.